

Nationaal Coördinator Groningen

MJP18

Versie

Datum 3 oktober 2017  
Status Concept

## Colofon

# Leeswijzer

## Inhoud

	Colofon—2
	Inleiding—5
<b>1</b>	<b>Schade—6</b>
<b>2</b>	<b>Versterken—7</b>
2.1	Agrarische sector—7
2.2	Cultureel erfgoed en ruimtelijke kwaliteit—8
2.3	Infrastructuur—9
2.4	Chemische Industrie—10
2.5	Onderwijs—10
2.6	Zorg—11
<b>3</b>	<b>Flankerend beleid—13</b>
3.1	Energie—13
3.2	Economie en arbeidsmarkt—13
3.3	Leefbaarheid—14
<b>4</b>	<b>Onderzoeken—16</b>
4.1	Kennisplatforms—16
4.2	Kennisprogramma Ondergrond—17
4.3	Critical Review—17
4.4	Pilot tiltsensoren—18
4.5	Gecontinueerde onderzoeken—19
<b>5</b>	<b>Instrumenten—21</b>
5.1	Pilot Koopinstrument—21
5.2	Woonbedrijf—21
5.3	Nieuwbouwregeling—22
5.4	Instrumentarium achterstallig onderhoud—22
5.5	Waardevermeerderingsregeling—23
5.6	Regeling verduurzaming bij versterking—23
<b>6</b>	<b>Financiën—25</b>

# Inleiding

Hier komt de tekst

1 Schade

PM

## 2 Versterken

### PM

#### 2.1 Agrarische sector

Bij het herstellen van schade of versterken van agrarische gebouwen moet een balans worden gevonden tussen de bedrijfsmatige eisen en het behouden van het cultuurhistorische en/of het landschappelijke beeld van het gebied.

NCG continueert haar inzet op:

- De pilot Overschild. In 2018 zullen de resultaten van de pilot Overschild worden uitgewerkt in een beleidskader over de wijze waarop agrarische bedrijven worden versterkt. Het afwegingskader ten aanzien van de verschillende onderdelen van een agrarische bedrijf (wonen en bedrijfsmatig) zal worden ingepast in de versterkingsoperatie.
- Het doorontwikkelen van instrument Programma Groninger Schuren en Stallen (PGSS)<sup>1</sup>.

#### 2.2 Cultureel erfgoed en ruimtelijke kwaliteit

Groningen heeft een schat aan cultureel erfgoed. Via het landschap en haar monumentale panden, karakteristieke boerderijen en kerkjes vertelt Groningen haar verhaal. Door bevolkingsafname en gevolgen van de gaswinning staat het culturele erfgoed van Groningen op dit moment onder druk. Als we de cultuurhistorische identiteit en leefbaarheid van het gebied op peil willen houden en versterken, dan vraagt dit een gezamenlijke aanpak en investering.

NCG continueert haar inzet op:

- De uitvoering van het erfgoedprogramma<sup>2</sup>. Om het erfgoed binnen deze omvangrijke aardbevingsopgave de aandacht te geven die het verdient, is er onder regie van NCG en de provincie Groningen een erfgoedprogramma opgesteld. Dit in samenwerking met de twaalf gemeenten in de aardbevingsregio en het ministerie van OCW, waaronder de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Alle bestuurlijke taken en verantwoordelijkheden zijn hierin door ieder vanuit een eigen rol beschreven. Het document wordt jaarlijks met betrokken partijen geactualiseerd. De stuurgroep Cultureel Erfgoed Groningen komt twee keer per jaar bij elkaar ten behoeve van de uitvoering van het erfgoedprogramma.
- Het meenemen van erfgoed in de gebiedsgerichte aanpak voor het inspectie en versterkingsprogramma.
- Het in 2017 gestarte onderzoeksprogramma met rijksmonumentale kerken binnen de 0,2g pga contour volgens de Calvi-methode. Validatie van deze alternatieve rekenmethode zal een versnelling in het I&E proces kunnen bewerkstelligen. Resultaten van dit programma worden in het eerste half jaar van 2018 verwacht.
- De mogelijkheid te bieden aan monumenteigenaren om naast de bewonersbegeleider van het versterkingspunt ook ondersteuning te ontvangen vanuit het Erfgoedloket en het Erfgoedadviesteam.

<sup>1</sup> Zie voor meer informatie over PGSS MJP 2017-2021

<sup>2</sup>

<https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/publicaties/2017/juli/21/erfgoedprogramma>

Daarnaast zet NCG in op:

- *Toepassing afwegingskader*  
In opdracht van de RCE is een concept afwegingskader geschreven. Dit voorgestelde afwegingskader beschrijft opties om tot een goed versterkingsplan te komen met respect voor de erfgoedwaarden en een duidelijke rolverdeling van de betrokken partijen. Dit afwegingskader zal het komende jaar in de praktijk getoetst en afgestemd worden aan de hand van uitgevoerde en lopende versterkingen.
- *Ontwikkelingen en initiatieven*  
NCG, provincie en de RCE bezien, daar waar nodig en mogelijk is, gezamenlijk welke ontwikkelingen en initiatieven er zijn op het gebied van versterkingsmethodes voor monumenten.
- *Schadeprotocol*  
In het nieuwe schadeprotocol wordt rekening gehouden met de status van het erfgoed. Met inzet van expertise en kwaliteitsborging zal zowel de opname als schadeafhandeling op monumentwaardige wijze gegarandeerd worden.

## 2.3 Chemische Industrie

In het aardbevingsgebied in Groningen bevinden zich industriële bedrijven die met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen werken. Bij een zware aardbeving is er een risico dat daardoor gevaarlijke stoffen vrijkomen.

NCG continueert haar inzet op:

- Het onderzoeken van alle bedrijven in het aardbevingsgebied die werken met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen op de veiligheidsrisico's van aardbevingen in volgorde van potentieel risico. Dit wordt gedaan volgens de aanpak zoals beschreven in de concrete beleidsbeslissing vastgelegd in het MJP 2017 en de actualisatie hierop in het addendum<sup>3</sup>. In het addendum van juli 2017 is vastgesteld dat het gebruik van de LoC-methode voortgezet wordt tot in ieder geval 1 juli 2020.
- Het afronden van het ontwikkelen van de TNO/Deltares methode. De stuurgroep industrie besluit eind 2017 of en op welke wijze de methode naast de LoC methode toegepast kan worden.

## 2.4 Onderwijs

Kinderen in het aardbevingsgebied moeten in een veilig schoolgebouw onderwijs krijgen. Schoolgebouwen kampen met de gevolgen van bodembeweging (als gevolg van de gaswinning). Voor de versterking van scholen is een scholenprogramma ontwikkeld. Schoolgebouwen die buiten de reikwijdte van het scholenprogramma liggen, vallen onder het regulier versterkingsprogramma van NCG waarbij prioritering conform het vastgestelde kader uit het MJP is.

NCG continueert haar inzet op:

- De voortzetting van het scholenprogramma, zoals beschreven in MJP 2017-2021. Het scholenprogramma wordt uiterlijk in 2020 afgerond.

<sup>3</sup> Verwijzing opnemen naar de paginanr in MJP17 en addendum



Daarnaast vindt in 2018 plaats:

*Herijking verdeling rijksbijdrage*

Voor de uitvoering van het scholenprogramma is door het rijk een bijdrage verstrekt van €73,5 miljoen. De uitkering daarvan vindt plaats in tranches. De eerste tranche van circa €17,5 miljoen is met de decembercirculaire 2016 uitgekeerd aan de gemeenten. Conform de afspraak die is vastgelegd in het convenant scholenprogramma vindt in de tweede helft van 2018 op basis van een actualisatie van het scholenprogramma een herijking van de verdeling van de resterende rijksbijdrage voor 2019 en verder plaats.

Op 1 september 2018 rapporteren gemeenten aan NCG over de stand van het scholenprogramma binnen hun gemeente en geven de gemeenten aan NCG inzage in de verdeling en besteding van de rijksbijdrage over de projecten.

## 2.5 Zorg

NCG continueert haar inzet op:

- Levensloopbestendigheid. De NCG heeft in 2016 een intentieverklaring ondertekend waarin diverse partijen het belang van gezond wonen (waaronder levensloopbestendigheid) onderschrijven. De NCG draagt in 2018 financieel bij aan de activiteiten van de werkgroep die daaruit voortgekomen is. Waar versterking aan de orde is, kan worden gekeken of wensen van inwoners of organisaties op het gebied van levensloopbestendigheid meegenomen kunnen worden. Dus hoe ingrijpender de versterking, hoe meer mogelijkheden er zonder meerkosten zijn. Het is echter veelal aan de betrokkenen zelf om hierin (financieel) te voorzien. Het kan gaan om zeer uiteenlopende aanpassingen, bijvoorbeeld om juiste verlichting, realiseren van een slaapkamer op de begane grond en domotica (technologie thuis zoals elektrische deuren).
- Het opstellen van het zorgprogramma. De bereidheid om er samen uit te komen is tot nu toe groot én essentieel voor een kans op toekomstgerichte versterking van zorggebouwen. Er wordt gewerkt aan:
  - Binnen de stuurgroep zorg is een definitie van het zorgprogramma opgesteld. Het zorgprogramma omvat:
    - Intramurale zorg;
    - Panden die op dezelfde locatie liggen als de intramurale instelling (bijvoorbeeld een zorginstelling met in de tuin/aan de overkant aanleunwoningen);
    - Woongemeenschappen en dagbesteding (grote groepen).  
Het zorgprogramma omvat in principe niet:
      - Eerstelijnszorg (zoals huisarts, fysiotherapeut, pedicure, tandarts);
      - Individuele woningen (bijvoorbeeld ambulante begeleiding van zelfstandig wonenden, mensen met psychische problemen, thuiszorgontvangers);
      - Aanleunwoningen die 'los van de instelling' in de wijk staan.
  - De kaders voor het programma:
    - begin 2018 moeten de kaders van het zorgprogramma helder zijn, zowel financieel als wat betreft tijdelijke huisvesting en eventuele experimenteerruimte
    - voor wat betreft de financiële kaders:
      - er wordt gebruik gemaakt van de lessen van het pilotproject Wiemersheerd.
      - Algemene uitgangspunten moeten worden vastgesteld (is er bijvoorbeeld onderscheid te maken tussen nieuwe en oude gebouwen)

- Kengetallen voor zorggebouwen (al dan niet per sector) opstellen
- Uitvoeringswerkzaamheden en planvorming voor zorggebouwen:
  - Inspectie & Engineering:
    - Voor de aanpak van zorggebouwen uit het zorgprogramma ligt de focus van NCG in de kern van het aardbevingsgebied, binnen de 0,2g-contour en de kernen Bedum, Siddeburen en Delfzijl. In 2017 is gestart met inspectie en engineering van de (meeste) zorggebouwen die voldoen aan de definitie en in het betreffende gebied liggen
    - de versterkingsadviezen en kostenramingen zullen in de eerste helft van 2018 beschikbaar zijn
    - in het eerste kwartaal van 2018 wordt gestart met inspectie en engineering van de zorgboerderijen binnen de geografische afbakening van het zorgprogramma.
  - Planvorming zorggebouwen:
    - op basis van de visie die in opdracht van de stuurgroep zorg is opgesteld wordt eind 2017/begin 2018 gewerkt aan sub regionale plannen voor zorggebouwen
    - in 2018 moeten deze plannen, gecombineerd met de versterkingsadviezen en in afstemming met de gebiedsversterkingsplannen, leiden tot uitvoering van versterking binnen de zorg
- De gebouwen die geen onderdeel uitmaken van het zorgprogramma worden meegenomen in de gebiedsgerichte aanpak. Bij uitzondering is het mogelijk om van deze definitie af te wijken. Bovengenoemde panden kunnen bijvoorbeeld in het geval van zwaarwegende redenen wel in het zorgprogramma worden opgenomen.

Daarnaast zet NCG zich in op:

- *Sociaal maatschappelijke effecten*
- PM

## 3 Flankerend beleid

### 3.1 Energie

In Groningen leeft de wens om een ambitieus energietransitie programma tot stand te brengen, om van fossiele brandstoffen over te stappen naar volledig duurzame energiebronnen. In dat kader wil NCG bij het versterken en toekomstbestendig maken van de gebouwde omgeving de energieprestatie zoveel mogelijk verbeteren.

NCG continueert haar inzet op:

- Het 'Programma lokale energietransitie: met collectieve kracht naar duurzame energievoorziening'. Zoals beschreven in MJP17 loopt het programma ook in 2018 door onder regie van de provincie Groningen.
- Subsidies voor verduurzaming bij schade en versterking. Zoals aangekondigd in MJP17 stelt NCG een subsidie voor verduurzaming bij versterking beschikbaar. Vergelijkbaar aan de Interimregeling Waardevermeerdering heeft de NCG de Waardevermeerderingsregeling bij schade opgesteld in april 2017. Deze regeling loopt door tot april 2022. Zie hoofdstuk x voor meer informatie over beide regelingen.

Daarnaast zet NCG in op:

- *Pilot energietransitie*  
Verdere uitwerking van het Energietransitie plan van het dorp Loppersum, dat op 20 september 2017 is gepresenteerd. Het energietransitieplan bevat programma's die een substantiële bijdrage aan de realisatie van de energiedoelstellingen uit het milieubeleidsplan van de gemeente Loppersum leveren.

### 3.2 Economie en arbeidsmarkt

NCG wil bijdragen aan een duurzaam economisch perspectief voor Groningen. Daarbij is het essentieel dat de negatieve impact van aardbevingen op zittende bedrijven en het vestigingsklimaat wordt geminimaliseerd. De aantrekkende activiteit in de bouwsector is goed voor de economie en werkgelegenheid, maar kan ertoe leiden dat er capaciteitsproblemen ontstaan in de versterkingsopgave door krapte op de arbeidsmarkt. Dit maakt de noodzaak tot om- en bijscholing des te groter, evenals een nadruk op innovatie en industrialisatie.

NCG continueert haar inzet op:

- Aandacht voor positie regionale aannemers
- Stimuleren opleiding en scholing, met name in de sectoren bouw en techniek, door een meerjarige subsidie aan het EPI-kenniscentrum
- Bevordering van innovatie en de toepassing van innovatieve ontwikkelingen. In 2018 kijkt NCG samen met onder andere TNO en RVO naar de mogelijkheden voor de ontwikkeling en inzet van een interactief bewonersplatform, waardoor bewoners meer inzicht en mogelijk invloed hebben in hun eigen versterkingsopgave en die van hun woongebied.
- het bedrijven adviespunt bodembeweging (BAB). Een evaluatie volgt eind 2017. Uitgangspunt is dat het BAB gecontinueerd wordt, indien uit de evaluatie inderdaad meerwaarde blijkt. Op dat moment wordt tevens de definitieve inrichting bepaald

Daarnaast zet NCG in op:

- *1000-banenplan*  
In de periode 2018-2021 zal binnen de Arbeidsmarktregio Groningen (gemeenten, provincie Groningen, UWV) gewerkt worden aan de uitvoering van de begeleiding en de instroom van minimaal 1000 werkzoekenden in de bouw- en technieksector in vier jaar. De minister van SWZ heeft besloten om dit plan, samen met lokale overheden, financieel te ondersteunen. NCG heeft een regie- en faciliterende functie, verzorgt afstemming met het ministerie SZW en ondersteunt indien noodzakelijk via incidentele financiële bijdragen. Ook stimuleert de NCG binnen het plan de vorming van een zogenoemde 'Regionale Aanbestedingskalender', als planningsinstrument richting werkgevers, uitkeringsinstanties en onderwijsinstellingen.
- *Bedrijfsdiscontinuïteit*  
Met name onder industriële bedrijven, maar in diverse gevallen ook bij kleinere bedrijven, bestaan zorgen over de continuïteit van het bedrijfsproces (náást de zorg over externe/interne veiligheid) bij een zware beving Regionale stakeholders dringen aan op verkenning naar een toetsings- en afwegingskader, als basis voor een mogelijk protocol en financieel kader. De NCG wil in 2018 verkennen in hoeverre het mogelijk of wenselijk is om een aanpak te ontwikkelen voor het bepalen van noodzakelijke preventie van businessdiscontinuïteit en bijbehorende compensatie.

### 3.3

#### Leefbaarheid

NCG werkt samen met inwoners, organisaties en lokale overheden aan de leefbaarheid in Groningen. Dit is belangrijk, want een leefbare omgeving biedt een stevige basis, hoop en perspectief voor de toekomst. Onder de noemer Kansrijk Groningen<sup>4</sup> worden acht leefbaarheidsprogramma's uitgevoerd.

NCG continueert haar inzet op:

- De uitvoering van de leefbaarheidsprogramma's, zoals beschreven in MJP 2017-2021. In 2018 wordt de laatste tender voor gemeentelijke projecten opengesteld en deze sluit op 1 juni 2018.
- Het ondersteunen van bewonersparticipatie. Via het Loket Leefbaarheid wordt bewoners de mogelijkheid geboden om ondersteuning in te huren voor de realisatie van leefbaarheidsinitiatieven. Deze aanpak wordt begin 2018 geëvalueerd. Op basis van de evaluatie wordt medio 2018 een plan van aanpak voor het verder stimuleren van burgerparticipatie voorgelegd aan de stuurgroep leefbaarheid. Dit zal worden betrokken bij de evaluatie en vooruitblik van de leefbaarheidsprogramma's.

Daarnaast zet NCG in op:

- **Evaluatie en vervolg leefbaarheidsprogramma's**  
PM

<sup>4</sup> De leefbaarheidsprogramma's van Kansrijk Groningen komen voort uit het bestuursakkoord 'Herstel van vertrouwen, vertrouwen op herstel'. Voor de programma's is tot en met eind 2018 60 miljoen euro beschikbaar. Meer informatie is te vinden op [www.kansrijkg groningen.nl](http://www.kansrijkg groningen.nl). De programma's gelden voor negen gemeenten in het aardbevingsgebied. Dit zijn Appingedam, Bedum, Delfzijl, De Marne, Eemsum, Loppersum, Slochteren, Ten Boer en Winsum.

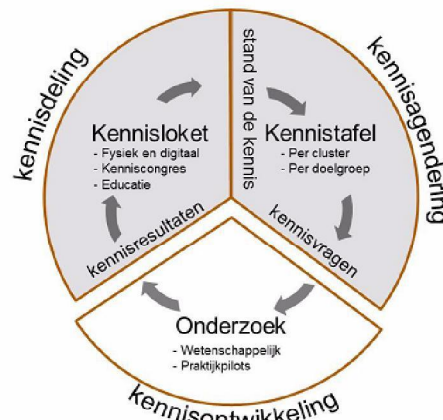
## 4 Onderzoeken

Kennis en onderzoek zijn belangrijk voor de ontwikkeling en uitvoering van beleid. Daarom stimuleert NCG de ontwikkeling en deling van kennis omtrent de aardbevingen en een kansrijk Groningen. Dit doet NCG door uiteenlopende onderzoeken te laten uitvoeren en gestructureerde samenwerking aan onderzoeksthema's te bevorderen. Onafhankelijk, transparant en met draagvlak in de regio.

### 4.1 Kennisplatforms

NCG wil kennisopbouw en kennisdeling stimuleren. Daarom heeft NCG BuildinG<sup>5</sup> en de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) gevraagd om de volgende kennisplatforms in te richten: 'Bouwen en Versterken' en 'Leefbaar en Kansrijk'. Twee keer per jaar komen kennisvragers en kennisaanbieders in kennistafels bij elkaar. Samen verklaren ze bestaande kennis en bespreken ze welke nieuwe kennis nodig of gewenst is. Deze kennisagenda geeft de richting aan voor onderzoeken van NCG. Resultaten worden gedeeld via een website (kennisloket) en toegelicht bij een kenniscongres. Dit gaat in de eerste helft van 2018 van start.

**Figuur #** laat de opzet van de Kennisplatforms en de wisselwerking met onderzoeken zien. Het inrichten van Kennisplatforms sluit aan op speerpunt CR4 van de Critical Review (zie paragraaf 4.3).



**Figuur:** Kennisstructuur met wisselwerking tussen kennisplatforms (grijs) en onderzoeken (wit)

#### 1. Bouwen en versterken

Op basis van de eerste kennistafel Bouwen en Versterken van november 2016 heeft BuildinG de volgende speerpunten op de kennisagenda<sup>6</sup> geplaatst:

<sup>5</sup> BuildinG, kennis- en innovatiecentrum voor toekomstbestendig bouwen, is een samenwerking van Economic Board Groningen, Hanzehogeschool Groningen, TNO en Bouwend Nederland.

<sup>6</sup> <https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/verslagen/2017/juni/16/advies-building-kennisprogrammering-bouwen-en-versterken>

B1	Bepaal criteria voor Near Collapse voor Groningse gebouwen.
B2	Valideer rekenmethoden uit de NPR voor Groningse gebouwen en grond.
B3	Bepaal tijdreeksen en ontwerpspectra voor Groningse grond.
B4	Bepaal de relatie tussen Near Collapse en Serious Damage capaciteit.
B5	Bepaal het gedrag van paalfunderingen in de bovenste grondlagen.
B6	Ontwikkel een beoordelingsmethode en criteria voor vallende objecten.
B7	Ontwikkel een beoordelingsmethode voor schade.
B8	Verklein onzekerheden in parameters en modelkeuzes.
B9	Ontwikkel een vereenvoudigde methode voor het modelleren van funderingen.
B10	Bepaal de impact van de verticale aardbevingsbelasting.

De resultaten van onderzoeken die sinds november 2016 zijn gestart worden eind 2017 via de volgende kennistafel gedeeld. Ook worden nieuwe kennisvragen geïnventariseerd. Die leiden tot een aangepaste kennisagenda. Deze verschijnt begin 2018.

## 2. Leefbaar en Kansrijk

Op basis van de eerste kennistafel Leefbaar en Kansrijk in juni 2017 heeft RUG de volgende speerpunten op de kennisagenda geplaatst:

L1	Herstel van vertrouwen: Onderzoek manieren om goed samen te werken, van keukentafel tot bestuurlijk niveau.
L2	Van kwetsbaarheid en onveiligheid naar weerbaarheid: Onderzoek manieren van monitoring, preventie, interventie en communicatie die mensen en gemeenschappen een stap vooruit helpen.
L3	Een verbeterde woonomgeving: Onderzoek manieren om verschillende wensen en belangen (veiligheid, leefbaarheid, erfgoed, verduurzaming) af te wegen, van keukentafel tot bestuurlijk niveau.
L4	Economisch en maatschappelijk herstel: Onderzoek manieren om ondernemerschap en daadkracht van bewoners en bestuurders te stimuleren.

NCG bekijkt hoe deze speerpunten in nieuw onderzoek opgenomen kunnen worden. Daarbij vraagt NCG ook andere partijen om te helpen bij het beantwoorden van de kennisagenda. Begin 2018 wordt binnen dit kennisplatform de volgende kennistafel georganiseerd.

#### 4.2 Kennisprogramma Ondergrond

Voor kennisvragen over de ondergrond continueert NCG de samenwerking met het Kennisprogramma Effecten Mijnbouw (KEM) van EZ en SodM. In 2018 zet NCG zich in voor een volgende kennistafel in Groningen, om kennis te delen en nieuwe kennisvragen in kaart te brengen.

#### 4.3 Critical Review

NCG continueert het organiseren van Critical Reviews. In 2018 worden twee Critical Reviews gehouden. Mogelijke onderwerpen zijn: kansen en toekomstmogelijkheden, integraal risicobeleid, prioritering versterking, cultureel erfgoed of oorzaken schade. NCG heeft de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) gevraagd om deze te organiseren.

In 2017 is een Critical Review naar woningmarktonderzoeken gehouden. Hieruit zijn de volgende speerpunten voor vervolgonderzoek naar voren gekomen:

CR1	Ga door met onderzoek naar woningmarktontwikkelingen.
CR2	Richt een platform in waar data beschikbaar worden gesteld voor onderzoek.
CR3	Kom tot een eenvoudige methode om de waardeontwikkeling van woningen te bepalen.
CR4	Richt een platform in voor transparante, heldere communicatie over onderzoek.

Daarnaast hebben de Universiteit Leiden en de Universiteit Utrecht vijf onderzoeken op het gebied van leefbaarheid gereviewd. Dit heeft de volgende speerpunten voor vervolgonderzoek opgeleverd:

LU1	Volg bij onderzoek naar leefbaarheid langere tijd dezelfde mensen (longitudinaal onderzoek).
LU2	Besteed bij nieuw onderzoek aandacht aan methoden als complexe steekproef, beperken van non-response, weging en de koppeling van surveydata aan andere data.
LU3	Maak onderzoek naar leefbaarheid onderdeel van de beleidscyclus.

NCG bekijkt hoe deze speerpunten in nieuw onderzoek opgenomen kunnen worden. Daarbij brengt NCG dit ook bij andere partijen aan de orde.

#### 4.4 Pilot tilsensoren

Gedurende twee jaar wordt een pilot-onderzoek met tilsensoren uitgevoerd. In deze pilot worden in enkele gebieden, bij specifieke objecten, data verzameld met tilsensoren. De pilot moet duidelijkheid verschaffen welke toegevoegde waarde de data van tilsensoren hebben in de beoordeling van schade en risico's als gevolg van de aardbevingen.

Om de pilot te kunnen financieren gaat NCG in overleg met EZ en NAM. De opzet van de pilot wordt ter besluitvorming voorgelegd aan de Bestuurlijke en Maatschappelijke Stuurgroep.

De NCG is bezig met de voorbereidingen voor de pilot met tilsensoren. Voor het uitvoeren van de pilot formeert de NCG een projectgroep (intern), een

begeleidingsgroep met kennisinstellingen (KNMI, TNO, Tcbb, TU Delft, P. van der Gaag) en een klankbordgroep (afvaardiging regio, ODG, SBE, LTO, OMEM, Groninger Gasberaad, Groninger Bodem Beweging). De volgende stappen worden in de voorbereidingsfase gezet:

- Maken projectplan voor de uitvoering pilot;
- Gesprekken voeren met kennisinstellingen;
- Gesprekken voeren met vertegenwoordigers partijen;
- Goede onderzoeksvragen formuleren;
- Bepalen hoeveel tilsensoren nodig zijn om het onderzoek naar de additionele waarde van deze sensoren uit te voeren;
- Aanbesteding uitvoering een aanschaf/huur tilsensoren voorbereiden.

Op dit moment wordt voorzien dat tilsensoren geplaatst worden in objecten. De tilsensoren worden in verschillende typen objecten geplaatst (rijtjeswoningen, vrijstaande woningen, boerderijen). Daarbij moet tenminste één object liggen in een gebied is waar verweking een rol kan spelen (zandgrond), tenminste één in de buurt van een watergang en tenminste één op knipklei. Een aantal tilsensoren worden in en op de bodem geplaatst om verkantelingsbewegingen in de bodem te onderzoeken. De ODG wil een proef gaan doen met tilsensoren bij de industrie. Hierbij wordt aansluiting gezocht. Om relevante data te kunnen verzamelen wordt de pilot gedurende twee jaar (2018 en 2019) uitgevoerd.

Dit onderzoek sluit aan op de speerpunten B3, B7 en B10 van de kennisagenda Bouwen en Versterken.

#### 4.5 **Gecontinueerde onderzoeken**

Een van de resultaten van de Kennisplatforms is een gezamenlijke kennisagenda met onderzoeksvragen voor de korte en lange termijn. Deze kennisagenda is richtinggevend voor de onderzoeken van NCG.

NCG continueert haar inzet op volgende onderzoeken<sup>7</sup>:

- CBS Woningmarktontwikkelingen rondom het Groningenveld  
CBS brengt twee keer per jaar de woningmarktontwikkelingen rondom het Groningenveld in kaart. De opdracht loopt in ieder geval door tot eind 2018. Dit onderzoek sluit aan op speerpunt CR1 van de Critical Review.
- Vervolg woningmarkt en leefbaarheidsonderzoek aardbevingsgebied Groningen  
In overleg met de provincie Groningen is besloten het vervolg woningmarkt- en leefbaarheidsonderzoek aardbevingsgebied Groningen van OTB en CMO STAMM mee te nemen in het onderzoek naar de woningmarkt in de MEDAL-regio. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door KAW en zal in de eerste helft van 2018 worden opgeleverd.  
De opdrachtgever voor het woon- en leefbaarheidsonderzoek noord en midden Groningen is de Stuurgroep PLUS MEDAL en de gemeente Appingedam.  
Dit onderzoek sluit aan op speerpunt CR1 van de Critical Review.
- Regionale Marktindicator Groningen  
Aan OTB is gevraagd om een regionale steekproef in de provincie Groningen uit te voeren naar het vertrouwen van woonconsumenten in de koopwoningmarkt. Deze proef voor een regionale marktindicator

<sup>7</sup> Zie voor meer informatie over de onderzoeken MJP 2017-2021



Groningen is gestart in januari 2017 en heeft een looptijd van vijf kwartalen. Over elk kwartaal wordt een rapport opgeleverd. Dit onderzoek sluit aan op speerpunt CR1 van de Critical Review.

- Gronings Perspectief  
Gronings Perspectief doet onderzoek naar de gevolgen van gaswinning op de ervaren veiligheid, risicoperceptie en het toekomstperspectief van de Groninger. Gronings Perspectief loopt t/m 2017. NCG verlengt Gronings Perspectief voor de komende jaren. **PM**

Dit onderzoek sluit aan op speerpunt L2 van de kennisagenda Leefbaar en Kansrijk, en op speerpunt LU1 van de Review Leiden Utrecht.

- Onderzoek oorzaken schade  
TU Delft is in november 2016 gestart met het onderzoek naar de oorzaken van schades aan woningen en gebouwen in en aan de randen van het aardbevingsgebied. De resultaten zijn naar verwachting begin 2018 bekend. Dit onderzoek sluit aan op speerpunt B7 van de kennisagenda Bouwen en Versterken.

## 5 Instrumenten

NCG stelt regelingen beschikbaar als onderdeel van het totale maatregelenpakket in dit MJP. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om subsidies en financieringsinstrumenten voor het verduurzamen van woningen en het opkopen van woningen in bijzondere situaties.

### 5.1 Pilot Koopinstrument

De pilot Koopinstrument is in 2017 afgerond met een evaluatie door Onderzoek van de gebouwde omgeving (OTB), een onderdeel van de Technische Universiteit Delft (TUD). Op basis hiervan is een vervolg gepresenteerd aan de stuurgroepen. Het voorstel is om het vervolkoopinstrument als volgt in te vullen:

- 1) Een garantie-uitspraak voor een aantal jaar waarvoor alle eigenaar bewoners in het gebied binnen de 0.2 PGA- zich kunnen aanmelden.
- 2) Een regeling waarbij eerst de woningen van mensen met knelpunten opgekocht worden voordat de regeling breder toegepast wordt.

Kernpunten van het voorstel:

- Een budget van 10 miljoen euro per jaar voor de jaren 2017, 2018 en 2019. Dat budget moet nog gevonden worden. NCG is hierover in gesprek met NAM en EZ.
- De afbakening van het gebied is 0,2g PGA, die is gebaseerd op de seismische hazardkaart van november 2015.
- Het moet gaan om eigenaar-bewoners of erfenissen. Bovendien moet de woning tenminste twaalf maanden te koop staan.
- Prioritering in de eerste jaren op basis van de knelpunten en/of de periode dat de woning te koop staat. Hoe langer de woning te koop staat, hoe hoger in de rangschikking.
- Het bod is 95% van de getaxeerde marktwaarde. Daarbij komen twee taxateurs gezamenlijk tot een taxatie. Een wordt aangewezen door NCG, de andere door de belanghebbende.
- De woning wordt zes maanden na de ondertekening van de koopovereenkomst gekocht. Daarbij kan de belanghebbende zelf nog proberen om de woning regulier - tegen een hogere prijs - te verkopen.
- Opgekochte woningen kunnen dienstdoen als wisselwoning of worden doorverkocht. Dat laatste heeft de voorkeur om te voorkomen dat het budget voor de regeling 'opdroogt'.
- In 2019 volgt een evaluatie voor een vervolg.

### 5.2 Woonbedrijf

NCG is bezig het aangekondigde woonbedrijf op te richten. De verwachting is dat deze in Q4 2017 opgericht is. In dit woonbedrijf worden vastgoedgerelateerde activiteiten ondergebracht, zoals het opkopen, beheren, verhuren en/of slopen van panden. Ook de opgekochte woningen vanuit het koopinstrument worden door het woonbedrijf beheerd. Concreet richt het woonbedrijf zich op de volgende taken:

1. Het voorzien in wisselwoningen en tijdelijke bedrijfsruimte voor de versterkingsopgave;
2. Het opkopen van gebouwen waar versterken duurder is dan de marktwaarde van het gebouw (sloop-nieuwbouw)<sup>8</sup>;
3. Het opkopen en beheren van gebouwen bij het oplossen van complexe schadegevallen;

<sup>8</sup> In het kader van het aardbevingsbestendig maken en herstellen van schade aan gebouwen is ook voor die panden de afweging aan de orde tussen de kosten voor de versterking, de kosten van nieuwbouw en de economische waarde van het te versterken pand. De afweging is echter naast veiligheid niet alleen een economische, maar vooral ook een afweging ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit en culturele identiteit. (MJP2017 – 2021, pp. 79)

4. Het opkopen en beheren van woningen bij economische en sociaal-maatschappelijke knelpunten;

### 5.3 Nieuwbouwregeling

Extra inspanningen zijn nodig om nieuwbouw aardbevingsbestendig te bouwen. Met de nieuwbouwregeling van NAM wordt technische en financiële ondersteuning geboden om nieuwbouw aardbevingsbestendig te bouwen op basis van de NPR. NCG heeft in overleg met gemeenten, provincie, Rijk, maatschappelijke partijen en NAM de oude nieuwbouwregeling van NAM herijkt. De (nieuwe) herijkte nieuwbouwregeling is bedoeld voor zowel particuliere als zakelijke ontwikkelaars en kent een looptijd van twee jaar tot 23 december 2018. Uitgebreide informatie over de herijkte regeling en een overzicht van de reeds verstrekte financiële vergoedingen is te vinden op de website van NAM<sup>9</sup>.

NCG zal in 2018 met betrokken partijen bepalen hoe ook na 23 december 2018 gestimuleerd kan worden dat bij nieuwbouw aardbevingsbestendige maatregelen worden toegepast en hoe voorkomen kan worden dat de kans op aardbevingen tot stagnatie in de bouwproductie leidt. Zodra er een lange termijn oplossing bestaat voor de vergoeding van de redelijke meerkosten, zal de NPR voor nieuwbouw worden aangewezen in de bouwregelgeving. Daarmee wordt het wettelijk verplicht de NPR toe te passen bij nieuwbouwprojecten.

### 5.4 Instrumentarium achterstallig onderhoud

Tijdens de ontwikkeling van het instrumentarium voor achterstallig onderhoud is geconstateerd dat bij oudere en daarmee veelal monumentale woningen sprake kan zijn van achterstallig onderhoud dat onlosmakelijk verbonden is met beving schade en/of versterking. De uitwerking van het instrumentarium voor achterstallig onderhoud heeft NCG dan ook gepositioneerd binnen het traject van het erfgoed programma. Het uitgangspunt is dat een goed onderhouden monument, een sterker monument is.

Het ministerie van OCW, de provincie Groningen en de NCG hebben in juli 2017 besloten om een pilot uit te voeren om ervaring op te doen met de financiering van onderhoud voor (rijks)monumenten in de aardbevingsregio. OCW stelt daarvoor 2 miljoen euro beschikbaar. Zowel de Provincie Groningen als de NCG financieren 1,35 miljoen euro. De invulling van de pilot is in 2017 gezamenlijk uitgewerkt. In 2018 wordt de pilot gemonitord en geëvalueerd. Hierna wordt de afweging gemaakt over de vormgeving van een definitief instrument voor onderhoud voor monumentale woningen in de aardbevingsregio. De beschikbare financiële middelen blijven hiervoor gereserveerd.

Achterstallig onderhoud bij reguliere woningen in de aardbevingsregio vormt over het algemeen geen belemmering voor het schadeherstel en/of de versterking die vanuit de aansprakelijkheid door NAM wordt gefinancierd. Hierover zijn afspraken tussen NAM en NCG gemaakt in het kader van de versterking. In een beperkt aantal bijzondere gevallen kan het zijn dat de aansprakelijkheid van NAM niet toereikend is om de situatie om te lossen. In die gevallen moet de Staat de verantwoordelijkheid van NAM overnemen. Dit dient in het Schadefonds te worden verankerd.

Hiermee komt de opzet van het garantstellingfonds zoals beschreven in het aanvullende bestuursakkoord te vervallen.

<sup>9</sup> <https://www.nam.nl/nam-en-de-samenleving/groningen-gasveld-specifieke-regelingen/nieuwbouwregeling.html>

*Concrete beleidsbeslissing*

NCG vraagt het Rijk om in 2018 verantwoording te nemen voor bijzondere gevallen waarbij achterstallig onderhoud van niet monumentale woningen het herstel van beving schade en / of versterking in de weg staat en dit te verankeren in het Schadefonds.

**5.5 Waardevermeerderingsregeling**

In 2018 wordt de waardevermeerderingsregeling gecontinueerd.

De regeling gaat uit van een uitkering van maximaal 4.000euro per woning bij minimaal 1.000euro erkende aardbevingsschade, in te zetten voor energiebesparingen of –opwekkende maatregelen. De regeling geldt voor schadegevallen die:

- Vanaf 1 januari 2016 zijn erkend door het Centrum Veilig Wonen; of
- Vanaf 31 maart 2017, 12.00 uur, zijn erkend door het Instituut Mijnbouwschade;

en waarvoor eerder geen subsidie is verstrekt aan dezelfde aanvrager op grond van de Interimregeling waardevermeerdering.

Voor de regeling is 89,1 miljoen euro beschikbaar (inclusief uitvoeringskosten). Het subsidieplafond voor 2018 wordt vastgesteld op 40 miljoen euro.

De Interimregeling waardevermeerdering is gesloten per 1 juli 2016. In overleg met de provincie Groningen is besloten dat de aanvragers tot uiterlijk 1 juli 2018 de mogelijkheid om de verduurzamingsmaatregelen te realiseren en het project gereed te melden. Hierna wordt de oude regeling administratief afgehandeld.

**5.6 Regeling verduurzaming bij versterking**

Het uitgangspunt is om gekoppeld aan de versterking woningen te verduurzamen. Door gelijktijdig met de versterking verduurzamingsmaatregelen te treffen worden koppelkansen optimaal benut. De extra verduurzamingsmaatregelen zijn dan ook zo veel mogelijk aanvullend en passend bij de versterkingsmaatregelen die plaatsvinden aan de woning. Voor de verduurzaming bij versterking is 40 miljoen euro beschikbaar, het reguliere uitgangspunt is een bijdrage van 4.000 euro (inclusief de BTW kosten) per woning.

De verduurzaming wordt gerealiseerd in lijn met de voorkeursvolgorde voor energiezuinig bouwen:

1. Beperk het energieverbruik (isolatie)
2. Maak maximaal gebruik van duurzame bronnen (zon, wind etc.)
3. Zet de nodige fossiele brandstoffen efficiënt in (warmtepomp, efficiënte ketels etc.)

NCG gaat er vanuit dat het beste verduurzamingsresultaat kan worden bereikt door maatregelen met een fysieke koppeling aan de versterking (bijv. isolatiemaatregelen en hoog rendement beglazing). Is de fysieke koppeling niet mogelijk of kan een beter verduurzamingsresultaat worden bereikt met andere maatregelen, dan kunnen ook andere maatregelen aan de woning (bijv. warmtepomp) of ten gunste van de woning (lokale energieprojecten) worden uitgevoerd. De verduurzamingsmaatregelen worden opgenomen in het versterkingsplan van de woning.

Bovenstaande werkwijze is in 2017 reeds ingezet door het Centrum Veilig Wonen in opdracht van NCG.

In 2018 komt voor de particuliere woningeigenaren een subsidieregeling beschikbaar met een vouchersysteem. Belangrijk argument om te werken met vouchers is het beperken van de administratieve lasten voor woningeigenaren. De voucher wordt gekoppeld aan de in het versterkingsplan 'vastgestelde en overeengekomen' verduurzamingsmaatregelen, deze maatregelen leveren het meest optimale verduurzamingsresultaat op voor de woning in combinatie met de uitvoering van het versterkingsprogramma. De start van de versterking zal extra overlast veroorzaken voor de bewoners, om die reden wordt voor de eerste 500 te versterken particuliere woningen extra geld beschikbaar gesteld voor verduurzamingsmaatregelen. De voucher heeft voor de eerste 500 particuliere woningen een waarde van 7.000 euro (inclusief BTW).

De particuliere woningeigenaren/bewoners hebben de mogelijkheid om middels een eigen bijdrage de woning verdergaand te verduurzamen. Voorwaarde is wel dat deze maatregelen niet de geplande versterkingsopgave van de wijk vertragen.

Na de eerste 500 particuliere woningen vindt een evaluatie plaats van de werkwijze en de gerealiseerde verduurzaming in combinatie met de versterking.

Uitgangspunt is geen onderscheid te maken tussen de particuliere sector (eigenaar/bewoner) en de corporatie-/ huurwoningen. Om dit te realiseren bekijkt NCG samen met BZK naar de mogelijkheden van bestaand instrumentarium. Hiernaast wil NCG samen met woningcorporaties bezien in hoeverre de versterking kansen biedt om de woningvoorraad verdergaand te verduurzamen naar Nul-op-de-meter, dit geldt met name bij sloop/nieuwbouw. Woningcorporaties kunnen bijvoorbeeld geborgde leningen afsluiten bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw.

*Concrete beleidsbeslissing*

NCG vraagt het Rijk om in 2018 bij wet te regelen dat er bij verduurzaming in combinatie met versterking geen onderscheid gemaakt wordt tussen koop- en huurwoningen, zodat de publieke middelen die hiervoor beschikbaar zijn zonder belemmering van Staatssteunregels kunnen worden ingezet.

## 6 Financiën

### Meerjarenraming NCG (totale beschikbaarheid middelen)

Voor de aanpak van de aardbevingsproblematiek als gevolg van de gaswinning in de provincie Groningen is een meerjarenprogramma opgezet dat tot doel heeft te voorzien in een duurzame versterking van de leefbaarheid en het economische herstel in de provincie Groningen.

Voor het meerjarenprogramma is 431,1 miljoen euro beschikbaar gesteld, 335,1 miljoen euro in de vorm van programmagelden, 96 miljoen euro voor het apparaat. De toename van de programmabegroting van 1 miljoen euro vloeit voort uit indexering en een tijdelijke toekenning van extra budget vanuit het ministerie van EZ ter dekking van mogelijke proefprocessen (0,2 miljoen euro).

Voor de programmabegroting is een bedrag van 244 miljoen euro beschikbaar gesteld uit de gasbaten. De hieraan gerelateerde begrotingsartikelen (verduurzaming uit aardgasbaten, fonds achterstallig onderhoud en inzet woningmarkt, onderzoeksbudget en werkbudget) kennen een 100% eindejaarsmarge. Dit houdt in dat budget dat in een bepaald jaar niet wordt benut, meegenomen kan worden naar volgende jaren en derhalve beschikbaar blijft voor de uitvoering van het MJP. Op deze wijze houdt het Kabinet rekening met de complexe en deels onvoorspelbare opgave waar de NCG voor staat en wordt de benodigde flexibiliteit geboden zodat het budget optimaal kan worden aangewend.

Voor de post verduurzaming bij versterken geldt deze 100% eindejaarsmarge niet omdat zij geen deel uitmaakt van het uit de aardgasbaten opzij gezette middelen. Hierbij gaat het totaal om een bedrag van 40,5 miljoen euro inclusief 0,5 miljoen euro prijsindexatie). Voor deze middelen is afgesproken dat deze binnen de EZ begroting beschikbaar worden gemaakt zodat het totale budget beschikbaar blijft voor het verduurzamen van woningen bij versterken.

De apparaatskosten van 96 miljoen zijn nog gebaseerd op een formatie van 100 fte. Bij het opstellen van de programmabegroting is geanticipeerd op een toename van personele capaciteit. Hiervoor mogen middelen uit het werkbudget van de NCG worden overgemaakt naar het apparaatsbudget. In 2017 (Najaarsnota) zal voor het eerst van deze mogelijkheid gebruik worden gemaakt.

Tabel xx geeft een totaal overzicht van de beschikbaar gestelde middelen voor het meerjarenprogramma. De opgave voor 2016 is gebaseerd de gerealiseerde uitgaven. De opgave vanaf 2017 is gebaseerd op begrote jaarcijfers.

Tabel xx Totale middelen Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen

Totale middelen Meerjarenprogramma	EJ-marge 100%	Totaal	2016 (Real.)	2017 (B)	2018 (B)	2019 (B)	2020 (B)	2021 (B)	2022 (B)	2023 (B)	2024 (B)	OCW rest (B)
<b>Totale middelen</b>		<b>431,1</b>	<b>39,0</b>	<b>100,0</b>	<b>53,8</b>	<b>53,9</b>	<b>48,0</b>	<b>41,9</b>	<b>32,5</b>	<b>18,7</b>	<b>17,4</b>	<b>2</b>
<b>A. Apparaatskosten MJP (art 40)</b>	nee	<b>96,0</b>	<b>12,0</b>	<b>12,0</b>	<b>12,0</b>	<b>12,0</b>	<b>12,0</b>	<b>11,0</b>	<b>10,0</b>	<b>7,0</b>	<b>8,0</b>	
<b>B. Programmakosten MJP</b>	mix	<b>335,1</b>	<b>27,0</b>	<b>88,0</b>	<b>41,8</b>	<b>41,9</b>	<b>36,0</b>	<b>30,9</b>	<b>22,5</b>	<b>11,7</b>	<b>9,4</b>	<b>2</b>
Verduurzaming (aardgasbaten, tbv waardevermeerdering en scholenprogramma)	ja	125,0	17,6	52,4	10,0	15,9	10,0	10,0	9,2	0,0	0,0	
Verduurzaming (versterking)	nee	40,5	0,0	4,1	10,2	10,2	10,1	6,0	0,0	0,0	0,0	
Scholenprogramma NCG (OCW)	nee	50,0	0,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	<b>2</b>
Fonds Achterstallig Onderhoud en Inzet Woningmarkt	ja	14,0	0,0	9,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Onderzoeksbudget	ja	49,3	3,3	7,0	7,0	7,0	7,0	6,0	5,0	4,0	3,0	
Werkbudget	ja	56,1	5,9	12,5	6,6	5,9	5,9	5,9	5,3	4,7	3,4	
Bijdrage RVO tbv NCG	ja	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	

#### *Meerjarenraming NCG (overheveling van middelen)*

Voor diverse programma onderdelen van het meerjarenprogramma zijn inmiddels budgetten overgeheveld naar andere overheidslichamen, voornamelijk naar gemeenten, via het Gemeentefonds. De overheveling van deze budgetten is in beeld gebracht in tabel xx. In de meerjarenraming van NCG zijn deze naar het gemeentefonds overgeheveld middelen niet meer zichtbaar. Omdat zij nog wel deel uitmaken van het programma van de NCG zijn ze hier voor de volledigheid wel weergegeven.

Tabel xx Overzicht budgetoverhevelingen naar andere overheidslichamen

Budgetten overgeheveld naar andere overheidslichamen	EJ-marge 100%	Totaal	2016 (Real.)	2017 (B)	2018 (B)	2019 (B)	2020 (B)	2021 (B)	2022 (B)	2023 (B)	2024 (B)	OCW rest (B)
<b>Totale middelen</b>		<b>75,2</b>	<b>18,6</b>	<b>3,7</b>	<b>3,2</b>	<b>9,0</b>	<b>3,1</b>	<b>2,4</b>	<b>3,4</b>	<b>3,0</b>	<b>3,0</b>	<b>2</b>
<b>Apparaatskosten NCG</b>		<b>0,3</b>	<b>0,1</b>	<b>0,2</b>	<b>0,2</b>	<b>0,1</b>	<b>0,1</b>	<b>-0,6</b>	<b>0,4</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	
<b>Programmakosten NCG (art. 5)</b>	mix	<b>74,9</b>	<b>18,5</b>	<b>3,5</b>	<b>3,0</b>	<b>8,9</b>	<b>3,0</b>	<b>3,0</b>	<b>3,0</b>	<b>3,0</b>	<b>3,0</b>	<b>2</b>
Verduurzaming (aardgasbaten, scholenprogramma)	ja	23,5	17,6	0,0	0,0	5,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Scholenprogramma NCG (OCW)	nee	50,0	0,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	<b>2</b>
Onderzoeksbudget	ja	0,9	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Werkbudget	ja	0,5	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	

In totaal is een bedrag van 73,5 miljoen euro beschikbaar gesteld voor het scholenprogramma, 23,5 miljoen via het programma onderdeel verduurzaming en 50 miljoen euro uit middelen afkomstig van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen (OCW). Het scholenprogramma richt zich op het versterken en nieuwbouw van scholen in de provincie Groningen. De NCG heeft met de negen gemeenten, de betrokken scholenbesturen en het ministerie van OCW een bestuurlijke afspraak gemaakt over de verdeling van de rijksbijdrage over de looptijd van het programma. Deze gemeenten kunnen deze middelen in samenwerking met de betrokken schoolbesturen gebruiken voor de benodigde investeringen in nieuwe toekomstbestendige en duurzame scholen. Aan het scholenprogramma draagt NAM 172,5 miljoen euro bij en de negen betrokken gemeenten 44,5 miljoen euro.

Naast het scholenprogramma worden nog een aantal specifieke activiteiten via het gemeentefonds verrekend, waaronder de ondersteuning van de Onafhankelijke Raadsman.

*Meerjarenraming NCG (resterende middelen meerjarenraming)*

Tabel xx geeft een weergave van de middelen die de komende jaren gereserveerd zijn binnen de meerjarenraming van de NCG.

Tabel xx Meerjarenraming NCG (resterend)

Meerjarenraming NCG (resterende budgetten)	EJ-marge 100%	Totaal	2016 (Real.)	2017 (B)	2018 (B)	2019 (B)	2020 (B)	2021 (B)	2022 (B)	2023 (B)	2024 (B)	OCW rest (B)
<b>Totale middelen</b>		<b>355,9</b>	<b>20,4</b>	<b>96,3</b>	<b>50,6</b>	<b>45,0</b>	<b>45,0</b>	<b>39,5</b>	<b>29,1</b>	<b>15,7</b>	<b>14,4</b>	
<b>A. Apparaatskosten NCG (art. 40)</b>	nee	<b>95,7</b>	<b>11,9</b>	<b>11,8</b>	<b>11,8</b>	<b>11,9</b>	<b>11,9</b>	<b>11,6</b>	<b>9,6</b>	<b>7,0</b>	<b>8,0</b>	
<b>B. Programmakosten NCG (art. 5)</b>	mix	<b>260,3</b>	<b>8,5</b>	<b>84,5</b>	<b>38,8</b>	<b>33,1</b>	<b>33,0</b>	<b>27,9</b>	<b>19,5</b>	<b>8,7</b>	<b>6,4</b>	
Verduurzaming (aardgasbaten, tbv waardevermeerdering)	ja	101,5	0,0	52,4	10,0	10,0	10,0	10,0	9,2	0,0	0,0	
Verduurzaming (versterking)	nee	40,5	0,0	4,1	10,2	10,2	10,1	6,0	0,0	0,0	0,0	
Scholenprogramma NCG (OCW)	nee	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Fonds Achterstallig Onderhoud en Inzet Woningmarkt	ja	14,0	0,0	9,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Onderzoeksbudget	ja	48,4	2,4	7,0	7,0	7,0	7,0	6,0	5,0	4,0	3,0	
Werkbudget	ja	55,6	5,9	12,0	6,6	5,9	5,9	5,9	5,3	4,7	3,4	
Bijdrage RVO tbv NCG	ja	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	

*Verduurzamingsopgave (aardgasbaten t.b.v. waardevermeerderingsregeling)*

Op 1 april 2017 is de nieuwe waarde vermeerderingsregeling cf. de motie-Bosman c.s. van start gegaan. Bewoners met 1.000 euro schade of meer, kunnen 4.000 euro subsidie ontvangen voor de verduurzaming van hun woning. Hiervoor is in totaal meerjarig 89,15 miljoen euro gereserveerd. Daarnaast is de verplichting aangegaan om de nog openstaande aanmeldingen van de oude regeling af te handelen. Hiervoor is in 2017 een bedrag van 12,35 miljoen euro gereserveerd.

*Verduurzamingsopgave (versterkingsopgave)*

Woningen in Groningen die vanwege het risico op aardbevingen niet voldoen aan de veiligheidsnorm moeten bouwkundig worden versterkt. De kosten hiervan zijn voor rekening van NAM. De uitvoering hiervan biedt echter de gelegenheid om meteen ook de woning te verduurzamen tot een maximum van 4.000 euro per woning. Hiervoor is op de begroting van het ministerie van EZ een bedrag van 40,5 miljoen euro gereserveerd voor de periode 2017-2021.

*Instrumentarium woningmarkt*

Vanuit de Rijksbijdrage is in totaal 14 miljoen euro beschikbaar, 10 miljoen euro voor de opzet van een woonbedrijf en 4 miljoen euro voor een regeling achterstallig onderhoud. Aangezien de kosten niet allemaal in een jaar vallen is een verdeling van achtereenvolgens 9 miljoen en 5 miljoen euro gehanteerd.

*Onderzoek- en werkbudget*

De NCG heeft in de komende jaren in totaal 104 miljoen euro beschikbaar voor onderzoek- en werkbudget.

Het voor 2018 beschikbare onderzoeksbudget wordt vooral ingezet voor de ontwikkeling van de nieuwe norm ten aanzien van aardbevingsbestendig bouwen, onderzoek woningmarkt en kennisplatforms.



Een bedrag van 20 miljoen euro is beschikbaar voor compensatie van de door gemeenten en provincie extra benodigde inzet. Het voor 2018 beschikbare budget van 4 miljoen euro wordt ingezet in de uitvoering van het meerjarenprogramma en de versterkingsactiviteiten binnen de gebiedsgerichte aanpak. Dit betreft onder andere de aan de versterkingsopgave gerelateerde taken ten aanzien van vergunningverlening, toezicht en handhaving, monumenten, openbare ruimte en ruimtelijke kwaliteit.

Het werkbudget NCG wordt besteed aan gebiedsgerichte activiteiten, bijdragen aan maatschappelijke instanties, commissies, stuurgroepen, onafhankelijke raadsman, het onderhouden van diverse loketten (o.a. erfgoedloket), subsidies, arbiters en monitoring. NCG is met de Veiligheidsregio overeengekomen om de bijdrage voor twee kwartiermakers door te laten lopen tot en met 2018 en in 2017 en 2018 bij te dragen in de opleiding van brandweerpersoneel in de constructieve veiligheid.

#### Bestuursakkoord 2014-2018 en aanvullende afspraken

Naast de middelen die vanuit het Rijk beschikbaar zijn gesteld voor het meerjarenprogramma is destijds via het bestuursakkoord en aanvullende bestuursakkoord totaal 1,2 miljard euro geraamd voor de verschillende maatregelen in Groningen. Deze middelen zijn ingebracht door NAM en door de gemeenten en provincie. In het aanvullend akkoord zijn destijds regelingen vermeld waarvoor nog geen financiële uitwerking was opgenomen. Inmiddels heeft deze uitwerking plaatsgevonden en daarmee is het totale bedrag opgelopen naar 1,3 miljard euro.

Tabel XX. Bestuursakkoord + aanvullende toezeggingen (bedragen x 1 miljoen euro.)

	Plafond bedrag	Akkoord 2014 t/m 2018 incl. aanvulling	Aanvul- lende toe- zegging	Totale middelen	Cum. uitgaven t/m kw 3 2017
<b>NAM</b>					
Spoor 1: Veiligheid en preventieve versterking	nee	600,0		600,0	
Spoor 2: Schade afhandeling*	nee	250,0		250,0	
Spoor 2: Overig instrumentarium**	ja/nee	210,0		210,0	
Spoor 3: Leefbaarheid	ja	60,0		60,0	
Spoor 4: Economisch perspectief	ja	65,0		65,0	
Aanvullend pakket stad Groningen	ja	50,0		50,0	
Bijdrage NAM aan programma NCG	ja		7,0	7,0	
<b>Subtotaal NAM</b>		<b>1.235,0</b>	<b>7,0</b>	<b>1.242,0</b>	<b>0</b>
<b>Provincie en gemeenten</b>					
Spoor 3 Leefbaarheid	ja	25,0		25,0	
Spoor 4: Economisch perspectief (provincie)	ja	32,5		32,5	
<b>Subtotaal provincie en gemeenten</b>		<b>57,5</b>	<b>0,0</b>	<b>57,5</b>	<b>0</b>
<b>Totaal</b>		<b>1.292,5</b>	<b>7,0</b>	<b>1.299,5</b>	<b>0</b>

\*Spoor 2 schade afhandeling is inclusief opkoop van woningen en maatregelen Forum.

\*\*Spoor 2 onderdelen waardevermindering, -vermeerdering, nieuwbouw, commissie bijzondere situaties, regeling achterstallig onderhoud en opkoopregeling.

Daarnaast zal de NAM de komende jaren een bijdrage leveren aan specifieke programma's van de NCG, waarbij voor 2016 is afgesproken dat de NAM hier in elk geval 7 miljoen euro voor reserveert.